

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum diminuat peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

fat totaliter a peccato, scilicet ex parte rei ignoratae, quae est ignorantia facti vel faciendi, dubium occurrit, an excusetur taliter peccans totaliter ab illa mala circumstantia ignorata. Et est ratio dubii, quia talis dicitur operari rei illicitae, ex quo in scientia eius, ut in littera dicitur, remanet quod ille actus quem facit, est malus, uti gra-
totaliter excusetur a peccato, potest contingere ex duobus. Vno modo ex parte rei ipsius ignoratae; inquantum enim ignorantia excusat a peccato, inquantum ignoratur ali- quid esse peccatum. Potest autem contingere, quod aliquis ignoret quidem aliquam circumstantiam peccati, quam si sciret, retraheretur a peccando, siue illa circumstantia faciat ad rationem peccati, siue non; & tamen adhuc remanet eius scientia per aliquid, per quod cognoscit illud esse actum peccati, puta, si aliquis percutiens aliquem, sciat quidem ipsum esse hominem, quod sufficit ad rationem peccati, non tamen scit eum esse patrem, quod est circumstantia constituens novam speciem peccati; uel forte nescit, quod ille se defendens repercutiat eum: quod si sciret, non percuteret, quod non pertinet ad rationem peccati, unde licet talis propter ignorantiam peccet, non tamen totaliter excusatur a peccato, quia adhuc remanet ei cognitio peccati. Alio modo potest hoc contingere ex parte ipsius ignorantiae, quia, scilicet ipsa ignorantia est uoluntaria, uel directe, sicut cum aliquis studiose uult nescire aliqua, ut liberius peccet; uel indirecte, sicut cum aliquis propter laborem, uel propter alias occupationes negligit addiscere id, per quod a

fat totaliter a peccato, scilicet ex parte rei ignoratae, quae est ignorantia facti vel faciendi, dubium occurrit, an excusetur taliter peccans totaliter ab illa mala circumstantia ignorata. Et est ratio dubii, quia talis dicitur operari rei illicitae, ex quo in scientia eius, ut in littera dicitur, remanet quod ille actus quem facit, est malus, uti gra-
totaliter excusetur a peccato, potest contingere ex duobus. Vno modo ex parte rei ipsius ignoratae; inquantum enim ignorantia excusat a peccato, inquantum ignoratur ali- quid esse peccatum. Potest autem contingere, quod aliquis ignoret quidem aliquam circumstantiam peccati, quam si sciret, retraheretur a peccando, siue illa circumstantia faciat ad rationem peccati, siue non; & tamen adhuc remanet eius scientia per aliquid, per quod cognoscit illud esse actum peccati, puta, si aliquis percutiens aliquem, sciat quidem ipsum esse hominem, quod sufficit ad rationem peccati, non tamen scit eum esse patrem, quod est circumstantia constituens novam speciem peccati; uel forte nescit, quod ille se defendens repercutiat eum: quod si sciret, non percuteret, quod non pertinet ad rationem peccati, unde licet talis propter ignorantiam peccet, non tamen totaliter excusatur a peccato, quia adhuc remanet ei cognitio peccati. Alio modo potest hoc contingere ex parte ipsius ignorantiae, quia, scilicet ipsa ignorantia est uoluntaria, uel directe, sicut cum aliquis studiose uult nescire aliqua, ut liberius peccet; uel indirecte, sicut cum aliquis propter laborem, uel propter alias occupationes negligit addiscere id, per quod a
culatus esset a fornicatione. Iudas igitur non peccauit peccato in- cessus, sed fornicationis. Et si iussisset lata sententia contra incestum committentes, non incurrisset illam, quia excommunicatio praesupponit illam culpam. Secus autem forte esset de irregularitate, si fuisset annexa, quia sequitur factum, & non requirit culpam. Et hoc ratio- nem probatur, quia peccatum adeo est uoluntarium, secundum Aug. quod si uoluntarium non est, peccatum non est. Quantum ergo actus ille peccati non totaliter excusatur, habet de uoluntario, ac per hoc scito, quoniam uoluntarium oportet esse cognitum, tan- tum habet de peccato, sed quantum ad hoc non est proprius effectus ignorantiae, sed scientiae potius. Quantum uero habet de inuolunta- rio, tantum habet error non peccati: hoc autem est, quod proprie ex ignorantia fit. Nec oppositum intelligo in littera, quoniam de toto actu dictum accipio, & non de illa conditione, quae est effectus inculpabilis ignorantiae, cum dicitur, quod ignorantia ex parte rei ignoratae non excusat totaliter a peccato, & quod percutiens homi- nem, quem nescit esse patrem, non totaliter excusatur a peccato, quia adhuc remanet ei cognitio peccati.
¶ In eodem articulo dubium occurrit circa secundum modum, scilicet ex parte ignorantiae eius quod tenetur scire: quia insufficienter duo tantum modi numerantur, scilicet, affectata ut liberius peccet, & per negligentiam. Paulus namque Apostolus de seipso dicit, quod ignoranter peccauit, 1. ad Timo. 1. & tamen neutro istorum modo rum ignorauit, cum ipse dicat, quod paternarum traditionum emu- lator existeret: hoc fecerit, ad Gal. 1.
¶ Ad primum horum dicitur, quod omnis ignorantia non excu- sans a peccato, adducitur ad hos duos modos, scilicet directe, uel in- directe, quorum autor meminit, sed non numerat omnes eorum speciales modos, sed duos extremos, ut ex his medios percipiamus. Summum enim locum uidetur obtinere si studiose uoluit, ut libe- re peccare liceat in summo uero, quando aliquis occupatus in aliis: praecipue bonis negligit scire, id est, amittit sollicitudinem scien- di: inter has autem mediat ignorantia Pauli, quae fuit directe uo-

lita, pro quanto noluit cognitionem fidei Christi. Ignorantia na- que eius fuit ignorantia opposita cognitioni fidei Christi, cum uoluntarie noluit non ad libertatem peccandi, sed ad obsequium Dei Arbitratur enim iniuriam Deo facere, fidem talem suscipi- endo, unde ibidem ipse dicit. Ignorans feci in incredulitate.
¶ In eodem 3. art. in respon- sione ad secun- dum, dubium occur- rit, quia author in il- la responsioe destrue- re uidetur doctrinam superius datam de spe- cificatione peccato- rum. Superius nan- que dictum est, quod ratio inuoluntarii non sufficit ad speci- em elandam, sed o- portet esse inremum; mo uero dicitur, quod in igno- rante quantum re- manet de uoluntario, ubi remanet de inten- tione peccati, & pro- pterea non erit pec- catum p. accidens. Et loquatur author directe ad propositum de specificatione, pa- ter ex ipso argumen- to, cui per haec sola uerba satisfieri uult.
¶ Ad hoc dicitur, quod uerba littere possumt suscipi in duplici sen- su. Primus est, quod quicquid est uolun- tarium, est obiectum intentionis: & hic sensus est fallus, ut patet ex rationibus uoluntarii & inten- tionis. Intentio nan- que est finis, uolunta- rium autem est effe- ctus a uoluntate, non oportet autem, quod quicquid est a uolun- tate, sit finis eius: pro- pter quod superius dictum est, & bene, quod non omne uolu- ntarium specificat &c. Secundus est, quod quicquid est uoluntarium, cadit sub aliqua intentione. Et hoc supponitur in littera, & constat esse uerissimum: oportet namque omnia uoluntate emanans, ad finem aliquem fieri, cum finis sit obiectum uoluntatis, sed hoc non satisficit littera, quia expresse dicitur, quod quantum remanet de uoluntario, tantum de inten- tione peccati, & ideo non est per accidens. refert ergo littera ad idem, ad peccatum uoluntarium & intentum. Ad hoc dicitur, li- tera non dicit, quod quantum & tantum, sed in quantum & in- tantum. Inter quae est tanta differentia, quod prima uerba impor- tant primum sensum, secunda sunt cum secundo. Quod autem referantur ad idem, scilicet peccatum, uerissimum est, quia si in igno- rantia remanet uoluntarium peccati, oportet uoluntarie inesse con- uersionem ad aliquod dissonans legi aeternae, quod est habere intentionem peccati. Sed ex eo quod in tali materia, scilicet, pec- cati, quod sonat specificatum ab inuenio, sequitur, si est uolunta- rium, est intentum, non sequitur simpliciter, est uoluntarium: er- go intentum sunt enim multa in uno & eodem peccato uolun- taria mala, unum tamen intentum, unde est species, ut patet in procurado adulterii consentum. Est enim ibi in primis uerbo a lege Dei, Seratione, & statuto spiritualis mortis, & nocumenta peccatorum inferni, & appetitus delectabilis alieni. Et quamuis omnia sint uoluntaria, ab ultimo tantum, quod est per se inten- tum, actus specificantur, ita quod reliqua sub hac intentione concluduntur.

peccato retraheretur. Talis n. ne- gligentia facit ignorantiam ipsam esse uoluntaria & peccatum, du- modo sit eorum quae quis scire te- netur, & potest: & ideo talis ignora- tia non totaliter excusat a pecca- to. Si uero sit talis ignorantia, que oino sit inuoluntaria, siue qua est inuincibilis, siue quia est eius quod quis scire non tenetur, talis igno- rantia omnino excusat a peccato.
AD PRIMVM ergo dicendum, quod non ois ignorantia causat inuol- untarium, sicut supra dictum est. * unde non omnis ignorantia to- taliter excusat a peccato.
AD SECUNDVM dicendum, quod inquantum remanet in igno- rante de uoluntario, intantum remanet de intentione peccati, & secundum hoc non erit per accidens peccatum.
AD TERTIVM dicendum, quod si effectus talis ignorantia quae totaliter uolun- tatis excluderet, oino a peccato excusaret, sicut patet in furiosis, & amentibus, non autem semper ignoran- tia causans peccatum est talis, & ideo non semper totaliter excusat a peccato.

ARTICVLVS IIII.

Utrum ignorantia diminuat peccatum.

AD QVARTVM sic procedi- tur. Videtur, quod ignoran- tia non diminuat peccatum. Illud n. quod non omne uoluntarium specificat &c. Secundus est, quod quicquid est uoluntarium, cadit sub aliqua intentione. Et hoc supponitur in littera, & constat esse uerissimum: oportet namque omnia uoluntate emanans, ad finem aliquem fieri, cum finis sit obiectum uoluntatis, sed hoc non satisficit littera, quia expresse dicitur, quod quantum remanet de uoluntario, tantum de inten- tione peccati, & ideo non est per accidens. refert ergo littera ad idem, ad peccatum uoluntarium & intentum. Ad hoc dicitur, li- tera non dicit, quod quantum & tantum, sed in quantum & in- tantum. Inter quae est tanta differentia, quod prima uerba impor- tant primum sensum, secunda sunt cum secundo. Quod autem referantur ad idem, scilicet peccatum, uerissimum est, quia si in igno- rantia remanet uoluntarium peccati, oportet uoluntarie inesse con- uersionem ad aliquod dissonans legi aeternae, quod est habere intentionem peccati. Sed ex eo quod in tali materia, scilicet, pec- cati, quod sonat specificatum ab inuenio, sequitur, si est uolunta- rium, est intentum, non sequitur simpliciter, est uoluntarium: er- go intentum sunt enim multa in uno & eodem peccato uolun- taria mala, unum tamen intentum, unde est species, ut patet in procurado adulterii consentum. Est enim ibi in primis uerbo a lege Dei, Seratione, & statuto spiritualis mortis, & nocumenta peccatorum inferni, & appetitus delectabilis alieni. Et quamuis omnia sint uoluntaria, ab ultimo tantum, quod est per se inten- tum, actus specificantur, ita quod reliqua sub hac intentione concluduntur.

¶ Super questionis 76. articulum quartum.

IN articulo in calce corporis articuli, dubium difficile occurrit de specie peccati, quod fit ex ignorantia, an scilicet sit eiusdem speciei, in qua esset si fieret scienter. Et ratio dubii, quia species peccati sumitur ex per se obiecto intento a peccante, ut in que- stio. 72. superius patet, sed ex ignorantia peccans non tendit per se in

q. 6. art. 8.

Sup. art. 7. locis ibidem annotat.

se in obiectum illius peccati, sed per accidens, ut in litera hac dicitur, ergo peccans ex ignorantia non peccat illa specie peccati, quia peccaret faciendo idem sciens.

In oppositum autem est, quia nihil est in genere, quod non est in aliqua eius specie: & propterea si peccans ex ignorantia non incurrit peccatum illius speciei, erit aliquod peccatum in nulla specie, non est enim maior ratio de una, quam de alia in reliquis speciebus.

Præterea, Paulus Apostolus ad Timotheum dicit, ignorantia peccati & tamen scietur se peccasse peccatis eiusdem speciei ac si scierit, dicens, quod sui blasphemus, & persecutor, & contumeliosus: distinguendo namque peccata, in illis speciebus peccasse se insinuat.

Ad evidentiam huius dubii, sciendum est, quod duplex est ignorantia voluntaria. Una privans usum rationis, ut ebrietas, & amentia, quando quis procurat amentiam. Altera privans sola scientia eius quod tenetur scire. Et hæc est duplex. Ignorantia iuris, siue universalis, siue particularis, ut quando quis nescit hunc actum esse peccatum. Et ignorantia facti, ut quando quis nescit sua negligentia hominem esse in loco quo proicit sagittam. Peccata autem facta ex ignorantia iuris sunt duplicia, quaedam secundum se mala, ut fornicatio, furtum, & similia, quaedam vero iuris positivi statuto mala, ut ieiunare tali die, & similia: Inchoando autem a peccatis que sunt secundum se mala, & sunt ex ignorantia iuris, dicendum est, quod sunt peccata eiusdem speciei, cuius essent si fierent a sciente. Et hoc est, quod sunt actus voluntarii in seipsis per se, & directe, non solum materialiter, sed formaliter secundum conversionem ad obiectum, quamvis secundum contrarietatem ad virtutem, indirecte & per accidens sint voluntarii. Gentiles namque nescientes simplicem fornicationem esse peccatum, voluntarie consentiebant in actum cognitionis mulieris non sive uxoris, unde sumitur fornicationis species: quamvis forte aliqui eorum si sciissent esse peccatum, non fecissent, & sic non directe & per se, sed per accidens in actum illum ex parte contrarietatis ad virtutem consentissent. Et hoc modo Paulus consentit in mortem Stephani consentiens Iesum Nazarenum, unde sumit peccatum speciem, quamvis non nisi per accidens consentit in contrarietatem illi actui intrinsicam, quam si cognovisset adesse, non consentisset actui, & simile est de aliis. Nec auctor est oppositus sibi ipsi, sed sunt verba sua formaliter intelligenda. Non enim dicit hic, quod non potest dici, quod voluntas peccantis ex ignorantia directe & per se feratur in speciem peccati, sed in peccatum. peccatum enim formaliter cum ex propria ratione exigit contrarietatem ad legem Dei, ut patet ex diffinitione Augustini: tunc tantum est directe & per se volitum, cum ipse actus contrarius est directe, & per se volitus, ita quod non sit per se volitus actus qui est contrarius, sed actus contrarius. Constat autem, quod inter fornicationem committentem ex ignorantia, quæ sit peccatum, & scienter, hæc est differentia, quod sciens voluntarie feratur in actum contrarium directe & per se: scit enim actum illum esse contrarium virtuti, & consequenter legi, & vitium illi. Ignorans autem voluntarie directe & per se feratur in actum, qui est contrarius, & per accidens in actum contrarium: & propterea in litera dicitur, quod per se feratur in peccatum; cum hoc enim constat, quod per se feratur in obiectum, unde peccatum sumit speciem, ut patet, species enim peccati non sumitur ex contrarietate ad nigrum, sed ex abundantia lucis in se. Et cum hæc legeris, adverte, quod non loquor de avertione, quæ sequitur peccati speciem, quoniam illa per accidens etiam scienter peccantibus est volita, sed contrarietate intrinseca ipsi peccato, quæ est actus contrarius virtuti. hæc enim a scienter peccante est directe & per se volita: ab ignorantem autem errante per accidens tripliciter. primo ex parte actus, quia est volita ad volitionem actus: secundo, ex parte ignorantie voluntarie, quia in ipsa volita sunt voliti omnes eius effectus, quorum unus est incurere in hoc contrarium: sicut necessario voluntarie, oculis velatis, nulli in sua causa quicquid male inde sequi natum est, unde si impingat in lævium aliquod voluntarie, impingit

Ca. i. a. med. tom. 5.

Art. 2.

Art. 3.

Art. 4.

Art. 5.

voluntate sua causa, scilicet velationis, vel velati ineffus. Tertio ex parte accidentalitatis in ipsa ignorantia, & hoc modo illos qui nesciunt se ignorare, qui si scierint se ignorantes, de operam ut scirent. in istis enim etiam ipsum ignorantia peccati est voluntarium per accidens, sicut accidit in Paulo Apostolo.

De peccatis autem que sunt ex voluntaria ignorantia, utante totaliter rationis, quæ peccata ebrietas, amentium, ebrietas, litera in præcedenti art. in responsione ad ultimum censens quod ignorantia privans usum rationis totaliter causa fati toto, consequenter videtur scilicet peccatum, dicitur peccatum ebrietas, peccatum peccatum, quod enim dicitur, non totaliter scilicet: & rursum dicitur duo peccata esse ebrietas, homicidium sequens. Sunt ergo in propriis speciebus peccati, aut sunt peccata in nulla specie, quod est impossibile. Innet sequela, quia ex quo sunt distincta a specie sunt causa ebrietas, eo ipso quod sunt duo peccata, aut in propriis speciebus, aut in nulla erunt. Contra hoc autem est, quod actus sunt voluntarii, & consequenter nec morales humani, quæ sunt hominis.

In hac ambiguitate cavendum est ab utroque extremo, utmetum camus huiusmodi sequentia peccata esse genus moris, ut quæ videntur dicere, considerantes istos actus in seipsis, & proprie dicentes, quod huiusmodi ebrietas exculantur a toto quod ad ebrietas. Nec fatemur prædicta esse secundum se peccata, ut ex hoc forte acceptum est: sed dicamus esse circumstantias peccati, & pertinentes ad circumstantiam. Quid, significantem effectum, & propterea obseruandas in istis regulas datas de eorum tribu cumentis peccatorum superius in quæst. 20. artic. 4. & quæst. artic. 8. Et ratio est, quia hæc sunt voluntaria in suis tantummodis. Ex hoc namque quod sunt quodammodo voluntaria, est actus voluntarium in causa, est esse aliquo modo voluntarium in genere humanorum & moralium, & non exculantur a toto. Ex eo autem quod in suis causis non sunt secundum se peccata, sed a propriis speciebus distracta, circumstantia sunt peccatorum, quorum sunt effectus, & ad illorum peccatorum speciem spectant, in quibus sunt voluntaria & intentia.

Et ex hac parte sequitur ulterius, quod primum peccatum a ebrietas, plus minuat de secundo, puta homicidio, vel ebrietas Dei, quam sit gravitas primi. Si enim verbi gratia ebrietas tota sua latitudine ad plus esse gravitatis ut duo, & homicidium decem, ex hoc quod homicidium distrahitur a sua specie, consequenter distrahitur a sua gravitate: & quia reducitur ad peccatum ebrietas, reducitur quoque ad gravitatem eius, circumstantiam tamen. Et sic reducitur ad gravitatem non excedentem duo, ac per hoc plus minuetur de propria gravitate homicidii ab ebrietas, quam sit gravitas ebrietas. Instatur enim de peccatis decem gravitatis ad gradus duos, longe plus diminuitur est, quam in duobus qui sunt gradus ebrietas. Attestatur autem dictis Augustini in libr. 22. contra Faustum dicens, quod culpandus est non quantum ille inestus, sed quantum certitas meruit: quoniam inestus non nisi in causa ebrietas, sed culpabilis esse ponit. Attestatur etiam auctor, dum respondet argumento, scilicet, Peccatum additum peccato facit magis, quia magis includit unitatem cum eo, quo facit magis, dicitur responsiones. Prima est, quod hæc propositio est impropria, quia, quia non semper peccatum additum peccato in unitate, sed quod facit unum cum eo, & dicit quod sufficit, quod illa propositio peccata. deinde quia potuisset quis dicere, quod illa propositio est vera in peccatis committentibus in unum, dat secundam responsionem, dicens, quod nec sic est vera, quia contingit primum peccatum plus minuire de secundo, quam sit gravitas primi, ut declaratum est: & inducit ad hoc quod inductum est de ebrietas & homicidio, ex hoc insinuans, quod putat ambo in unum peccatum coire, & secundum esse circumstantiam, effectum, scilicet primi. Consonatque hoc doctrinæ superius habita de specie peccatorum ex sine, seu obiecto intento. Quæ autem & in oppositum videntur auctoris verba, facile explanantur, nam quædam

homicidium sequens. Sunt ergo in propriis speciebus peccati, aut sunt peccata in nulla specie, quod est impossibile. Innet sequela, quia ex quo sunt distincta a specie sunt causa ebrietas, eo ipso quod sunt duo peccata, aut in propriis speciebus, aut in nulla erunt. Contra hoc autem est, quod actus sunt voluntarii, & consequenter nec morales humani, quæ sunt hominis.

In hac ambiguitate cavendum est ab utroque extremo, utmetum camus huiusmodi sequentia peccata esse genus moris, ut quæ videntur dicere, considerantes istos actus in seipsis, & proprie dicentes, quod huiusmodi ebrietas exculantur a toto quod ad ebrietas. Nec fatemur prædicta esse secundum se peccata, ut ex hoc forte acceptum est: sed dicamus esse circumstantias peccati, & pertinentes ad circumstantiam. Quid, significantem effectum, & propterea obseruandas in istis regulas datas de eorum tribu cumentis peccatorum superius in quæst. 20. artic. 4. & quæst. artic. 8. Et ratio est, quia hæc sunt voluntaria in suis tantummodis. Ex hoc namque quod sunt quodammodo voluntaria, est actus voluntarium in causa, est esse aliquo modo voluntarium in genere humanorum & moralium, & non exculantur a toto. Ex eo autem quod in suis causis non sunt secundum se peccata, sed a propriis speciebus distracta, circumstantia sunt peccatorum, quorum sunt effectus, & ad illorum peccatorum speciem spectant, in quibus sunt voluntaria & intentia.

Et ex hac parte sequitur ulterius, quod primum peccatum a ebrietas, plus minuat de secundo, puta homicidio, vel ebrietas Dei, quam sit gravitas primi. Si enim verbi gratia ebrietas tota sua latitudine ad plus esse gravitatis ut duo, & homicidium decem, ex hoc quod homicidium distrahitur a sua specie, consequenter distrahitur a sua gravitate: & quia reducitur ad peccatum ebrietas, reducitur quoque ad gravitatem eius, circumstantiam tamen. Et sic reducitur ad gravitatem non excedentem duo, ac per hoc plus minuetur de propria gravitate homicidii ab ebrietas, quam sit gravitas ebrietas. Instatur enim de peccatis decem gravitatis ad gradus duos, longe plus diminuitur est, quam in duobus qui sunt gradus ebrietas. Attestatur autem dictis Augustini in libr. 22. contra Faustum dicens, quod culpandus est non quantum ille inestus, sed quantum certitas meruit: quoniam inestus non nisi in causa ebrietas, sed culpabilis esse ponit. Attestatur etiam auctor, dum respondet argumento, scilicet, Peccatum additum peccato facit magis, quia magis includit unitatem cum eo, quo facit magis, dicitur responsiones. Prima est, quod hæc propositio est impropria, quia, quia non semper peccatum additum peccato in unitate, sed quod facit unum cum eo, & dicit quod sufficit, quod illa propositio peccata. deinde quia potuisset quis dicere, quod illa propositio est vera in peccatis committentibus in unum, dat secundam responsionem, dicens, quod nec sic est vera, quia contingit primum peccatum plus minuire de secundo, quam sit gravitas primi, ut declaratum est: & inducit ad hoc quod inductum est de ebrietas & homicidio, ex hoc insinuans, quod putat ambo in unum peccatum coire, & secundum esse circumstantiam, effectum, scilicet primi. Consonatque hoc doctrinæ superius habita de specie peccatorum ex sine, seu obiecto intento. Quæ autem & in oppositum videntur auctoris verba, facile explanantur, nam quædam

homicidium sequens. Sunt ergo in propriis speciebus peccati, aut sunt peccata in nulla specie, quod est impossibile. Innet sequela, quia ex quo sunt distincta a specie sunt causa ebrietas, eo ipso quod sunt duo peccata, aut in propriis speciebus, aut in nulla erunt. Contra hoc autem est, quod actus sunt voluntarii, & consequenter nec morales humani, quæ sunt hominis.

In hac ambiguitate cavendum est ab utroque extremo, utmetum camus huiusmodi sequentia peccata esse genus moris, ut quæ videntur dicere, considerantes istos actus in seipsis, & proprie dicentes, quod huiusmodi ebrietas exculantur a toto quod ad ebrietas. Nec fatemur prædicta esse secundum se peccata, ut ex hoc forte acceptum est: sed dicamus esse circumstantias peccati, & pertinentes ad circumstantiam. Quid, significantem effectum, & propterea obseruandas in istis regulas datas de eorum tribu cumentis peccatorum superius in quæst. 20. artic. 4. & quæst. artic. 8. Et ratio est, quia hæc sunt voluntaria in suis tantummodis. Ex hoc namque quod sunt quodammodo voluntaria, est actus voluntarium in causa, est esse aliquo modo voluntarium in genere humanorum & moralium, & non exculantur a toto. Ex eo autem quod in suis causis non sunt secundum se peccata, sed a propriis speciebus distracta, circumstantia sunt peccatorum, quorum sunt effectus, & ad illorum peccatorum speciem spectant, in quibus sunt voluntaria & intentia.

Et ex hac parte sequitur ulterius, quod primum peccatum a ebrietas, plus minuat de secundo, puta homicidio, vel ebrietas Dei, quam sit gravitas primi. Si enim verbi gratia ebrietas tota sua latitudine ad plus esse gravitatis ut duo, & homicidium decem, ex hoc quod homicidium distrahitur a sua specie, consequenter distrahitur a sua gravitate: & quia reducitur ad peccatum ebrietas, reducitur quoque ad gravitatem eius, circumstantiam tamen. Et sic reducitur ad gravitatem non excedentem duo, ac per hoc plus minuetur de propria gravitate homicidii ab ebrietas, quam sit gravitas ebrietas. Instatur enim de peccatis decem gravitatis ad gradus duos, longe plus diminuitur est, quam in duobus qui sunt gradus ebrietas. Attestatur autem dictis Augustini in libr. 22. contra Faustum dicens, quod culpandus est non quantum ille inestus, sed quantum certitas meruit: quoniam inestus non nisi in causa ebrietas, sed culpabilis esse ponit. Attestatur etiam auctor, dum respondet argumento, scilicet, Peccatum additum peccato facit magis, quia magis includit unitatem cum eo, quo facit magis, dicitur responsiones. Prima est, quod hæc propositio est impropria, quia, quia non semper peccatum additum peccato in unitate, sed quod facit unum cum eo, & dicit quod sufficit, quod illa propositio peccata. deinde quia potuisset quis dicere, quod illa propositio est vera in peccatis committentibus in unum, dat secundam responsionem, dicens, quod nec sic est vera, quia contingit primum peccatum plus minuire de secundo, quam sit gravitas primi, ut declaratum est: & inducit ad hoc quod inductum est de ebrietas & homicidio, ex hoc insinuans, quod putat ambo in unum peccatum coire, & secundum esse circumstantiam, effectum, scilicet primi. Consonatque hoc doctrinæ superius habita de specie peccatorum ex sine, seu obiecto intento. Quæ autem & in oppositum videntur auctoris verba, facile explanantur, nam quædam

precedenti articulo dictum est, quod ignorantia tollens totaliter...

ignorans feci. ergo ignorantia diminuit, uel alleviat peccatum.

RESPON. Dicendum, quod quia omne peccatum est uoluntarium, intantum ignorantia potest...

quod quæ secundum se sunt peccata, uoluntari rationem induunt etiam causata ab huiusmodi ignorantia...

De peccatis uero quæ sunt ex culpabili propter negligentiam ignorantia facti, ut cum uacans uenationi sagittat hominem...

quia tamen non sunt uoluntaria in seipsis, non sunt per se intenti, ac per hoc non sunt secundum se peccata, nec ut actus elicit...

Secundo, quia oportet saluare illam regulam. Circumstantia faciens actum de non malo malum, dat speciem...

Intelligenda sunt ergo quæ dicuntur de ignoto, quod scilicet non specificat quod ad reposita per se in specie...

In eodem quarto articulo in responsione ad primum nota, quod hæc responsio exponitur inferius in quæstio. 78. ar. 1. ad primum...

Secunda, quia scitur indiuiduum actus, & temporis eius scilicet hoc nunc esse malum.

¶ Tertia,

A est, ut lex non solum genus, sed speciem actibus huiusmodi præbeat...

nuit, sed omnino aufert. Ignorantia uero quæ non est causa peccati, sed concomitanter se habet ad peccatum...

Secundo, quia oportet saluare illam regulam. Circumstantia faciens actum de non malo malum, dat speciem...

Intelligenda sunt ergo quæ dicuntur de ignoto, quod scilicet non specificat quod ad reposita per se in specie...

In eodem quarto articulo in responsione ad primum nota, quod hæc responsio exponitur inferius in quæstio. 78. ar. 1. ad primum...

Secunda, quia scitur indiuiduum actus, & temporis eius scilicet hoc nunc esse malum.

¶ Tertia,

Intelligenda sunt ergo quæ dicuntur de ignoto, quod scilicet non specificat quod ad reposita per se in specie...

In eodem quarto articulo in responsione ad primum nota, quod hæc responsio exponitur inferius in quæstio. 78. ar. 1. ad primum...

Secunda, quia scitur indiuiduum actus, & temporis eius scilicet hoc nunc esse malum.

¶ Tertia,

Intelligenda sunt ergo quæ dicuntur de ignoto, quod scilicet non specificat quod ad reposita per se in specie...

In eodem quarto articulo in responsione ad primum nota, quod hæc responsio exponitur inferius in quæstio. 78. ar. 1. ad primum...

Secunda, quia scitur indiuiduum actus, & temporis eius scilicet hoc nunc esse malum.

¶ Tertia,

